

פנינים מתורת רבינו הגאון
רבי רב הבה
קרק שליט"א
עידה"ק טבריה ה'ד'

פני
הפרשה

שְׁמַלְתְּךָ לֹא בִלְתָּה מֵעֲלִיךָ

ביציאת מצרים ובבית מצרים רואים אנו דבר שלכאורה אינו מובן, כשהקב"ה מצווה את משה לקיים ההבטחה של "ויצאו ברכוש גדול", אומר לו (שמות י"ב ל"ה) "דבר אל בני ישראל וכו' כלי כסף, וכלי זהב, ושמלות", ויש להקשות על דרך משל והלא כשמלך גדול מצווה לאהובו הכנס נא לבית גנזי, ותיקח לך משם אבנים טובות ומרגליות כחפצך, כמו"כ מונח שם גם איזה בגד משומש, קח לך גם בגד זה, הלא יחשב אותו מלך לשוטה מופלג.

ועוד יש להבין, וכי איזה קיום של הבטחת רכוש גדול, מתקיים ע"י אותם שמלות, שלקחו מהמצרים והלא אין שוויים רב כ"כ, לעומת הבטחת 'רכוש גדול'.

אלא נראה ביאורו דהא דכתיב "שְׁמַלְתְּךָ לֹא בִלְתָּה מֵעֲלִיךָ" היינו, שאחד מן הניסים הגדולים שהיו שבגדיהם לא בלו בכל שנות ההליכה ובתנאים הקשים של המדבר, ומשום הכי רצה הקב"ה להכניס זאת בגדיהם ערך אלו שעומדים כעת להחזיק מעמד ארבעים שנה, בכלל ההבטחה של "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", וע"כ ביקש שיצרפו לרכוש, גם שמלות, בכדי שיהיה להם גם זה לרכוש גדול,

אֲרֵץ חֹטָה וְשַׁעֲרָה וְגֶפֶן וְתַאֲנָה וְרִמּוֹן אֲרֶץ זֵית שָׁמֶן וְדֹבֶשׁ

ובגמ' (סוכה ו' ע"א) מצינו "היה לבוש כליו וסנדליו ברגליו וטבעותיו באצבעותיו הוא טמא

מיד והן טהורים עד שישהה בכדי אכילת פרס פת חטין ולא פת שעורין מיסב ואוכל בליפתן שעורה דתנן בעצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל גפן כדי רביעית יין לנזיר, תאנה דכגורגרת להוצאת שבת, רמון דתנן הכל כלי בעלי בתים שיעורן כרמונים, (דברים ח, ח) ארץ זית שמן (ודבש) ארץ שכל שיעוריה כזיתים, כל שיעוריה סלקא דעתך, הא איכא הני דאמרינן אלא אימא שרוב שיעוריה כזיתים, ע"כ.

ולכאורה יש להבין באמת מפני מה שיעורים של אותם דיני טומאה וטהרה, נלקחים דווקא מפירות שבעת המינים.

שפה
לנאמנים

פניני משא ומתן עם רבינו

הבדלה בת"ב לחולה ויולדת

במוצש"ק 'חזון' ליל ת"ב, תיכף בהגיע זמן צאת שבת הסיר רבינו מצנפתו המיוחדת לשב"ק, לכיפה הרגילה של ימות החול, אמנם נשאר עוד עם בגדי שבת האחרים החלוק והט"ק, והלך וישב על מדרגות ההיכל, ושאלו שם אחד מן החכמים בת"ב בהאי שתא שחל ביום א', אשה או חולה הפטורים מן התענית, על איזה 'חמר מדינה' יבדילו, נענה רבינו ואמר 'מיץ ענבים', ותיכף אחר ערבית עוד קודם שמו"ע נכנס רבינו לחדרו, ולא היה סיפק בידיו לשאלו על כך.

והמתנו לשעת הכושר בעת אשר רבינו יושב ב'באר', לדון עמו בנידון זה, ושאלנו קמיהו האם מה שפסק רבינו הוא מדברי הגר"ז הלוי הידועים (מקורם בחידושו על הרמב"ם הלכות תענית), דעט"ב הינו מדין אוננות, וע"כ אסור ביין, משא"כ ת"ב גופיהו הרי הוא כאבל ואבל מותר בשתיית יין, (וכמו שדייק התרוה"ד, בדעת הרמב"ם שכתב

המשך בעמוד הבא

ויש לבאר עפ"י מאי דאיתא במדרש הנעלם (הובא בתנחומא) שאדה"ר חטא בכל פירות שבעת המינים, ומאי דא' בגמ' מחלוקת אי עץ שחטא בו גפן, או חיטה, או תאנה, (סנהדרין ס"ד ע"א, ברכות מ' ע"א), לא פליגי אלא חטא בכולם.

וחטא זה של אדה"ר היה האיסור הראשון של איסורי אכילה, כמו"כ חטא זה גרם מיתה, וטומאת מת בעולם. שהרי נקנסה על אדה"ר מיתה.

וכיוון שכך תיקונם של אותם דינים של איסורי אכילה, ושיעורי טומאת מת, הם ע"י אותם פירות של שבעת המינים שבהם נעשה אותו החטא של איסור אכילה ועל ידו באה טומאת מת לעולם.

אֲרֵץ זֵית שָׁמֶן וְדֹבֶשׁ

ממילא היה מקום לומר דזית יש טעם לפגם בשבח ארץ ישראל מפני שמשכח את לימודו של שבעים שנה על כן נוקטים אנו 'זית שמן', מפני שהשהן משיב את הזכרון של לימוד של שבעים שנה, וזהו שבח ארץ ישראל בשלימות.

ויש להבין מדוע דווקא בפרי הזית כתוב גם את התוצרת אותה מכינים ממנו ה'שמן', משא"כ בפירות האחרים של שבעת המינים.

אלא הביאור הוא עפ"י דברי הגמ' (הוריות י"ג ע"ב) מסייע ליה לרבי יוחנן דאמר רבי יוחנן: כשם שהזית משכח לימוד של שבעים שנה, כך שמן זית משיב לימוד של שבעים שנה.

ענוותנותו ושפלותו של רבינו לדמות א"ע לבעלי חיים

לאחר שבאו אלינו בקובלנא על כך שבגיליונות השבועות האחרונים כתבנו עובדות מרבינו ב'דקות', ולא מעשי פלא, ומופתים, הננו כותבים שוב שמטרת אותם עובדות והנהגות רק ללמוד מהם דרכי ישר ואורחות חיים, ולא כאותם המחפשים 'סקופים' מרבינו שיוכלו לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל.

ואדהכי שמענו השבוע מעשה נפלא מרבינו, מאת מקורבו כמו"ר ר' דוד שדה שיחי', שבקשו מרבינו לברך זוג אשר קנו ונכנסו לדירה חדשה, וכתב רבינו את ברכתו על גבי הנייר, וחתם בזה"ל "חתול-דב"ש".

והשליח להביא הברכה אמר לרבינו, אין בנפשי להביא את הברכה כך, ואני יהיה מוכרח למחוק את המילה הנוראה הזו. ורבינו בענוותנותו ביאר הטעם ואמר: הלא מבואר בחז"ל שחתול הינו שמירה מפני נחשים ומפני עכברים, והלא נחש הוא מסמל את היצה"ר, ועכבר מסמל את הרשעים, (יעיין בתוס' בבא מציעא מ' ע"א ד"ה 'וכי מה'), וא"כ מה יכול להיות ברכה

יותר טובה לזוג הנכנס לדירתו, שהדירה תהיה נקייה מיצה"ר ומן הרשעים.

*****

לע"נ היקר באדם אשר מסר נפשו להצלת עם ישראל הר"ר יהודה בן כמונה אליה זצ"ל נלב"ע כ"ח שבט התש"פ -נדבת בתו החשובה גב' פישר שתחי'

נדבת ידידנו הנעלה מקורבו של רבינו, ואשר עומד לימינו בכל עת, עו"ד הר"ר גלעד משאט שיחי' לע"נ אביו היקר והנעלה כמו"ר יעקב ב"ר יהודה משאט זצ"ל נלב"ע במוצש"ק אור לכ"ג תשרי תשפ"א

שפה לנאמנים - המשך

וז"ל: "ודומה כמי שמתו מוטל לפניו", היינו מדין 'אוננות', וא"כ לכאורה שרי אף ביי, ולא בעינן ל'מיץ ענבים' שאינו משכר ואינו משמח, או שדעת רבינו דווקא ב'מיץ ענבים' ודלא כדברי הגרי"ז, שמתיר יין בת"ב, (ראה בקובץ מבקשי תורה חילופי מכתבים בין הגרי"ש להגר"ח קנייבסקי, בהלכה זו ובראיות שהביאו, עיי"ש).

ואמר רבנו דאין נראה לו כדברי הגרי"ז, משום דאפשר לדחות ולומר, דבשעה שמפסיקין התענית ע"י אכילתו, הרי שבטל עצם התענית, וחוזר דין 'ת"ב' להיות כשבוע שחל בו, היינו כחומר תשעת הימים, ונעקר מעכשו שם חומרת ת"ב.

ודומה לדברי הר"ן לגבי ביטול 'יום טרויניוס', דאי' בגמ' (תענית י"ח ע"א) שבטלה מגילת תענית, ומבאר הר"ן דהיכא דבטל החג בטל גם דיני הספד ותענית מלפניהם ואחריהם, אבל בימי פורים וחנוכה, גם לפניהם אסור עיי"ש, עכ"פ משמע דאם ביטלו עיקר היום, מתבטל כל הדינים סביבו, ולא אמרינן דכבר נקבע דין שאסור בהספד, ה"ה הכא דכשביטל התענית באכילתו, אין כאן חומרת ת"ב כלל.

והוסיף רבינו דמאי דאומר "נחם" בתפילתו אפי' שאכל, ואפי' בברכהמ"ז אומרו, היינו משום דזו תפילה, ויכול לאומרה כל ימות השנה, (ולאחמ"כ מצינו להדיא בהגהות פעולת שכיר על המעשה רב [סי' ר"א]. שכתב על דברי הרמ"א [סי' תקנ"ז] "שהאוכל בט"ב

יאמר נחם בברכת המזון, וע"ז תמה הגר"א בביאורו, וז"ל: למד ממ"ש ביו"כ [סוף סי' תרי"ח], ולא דמי, דהא אמרינן בשבת ימים שאין בהם קרבן מוסף וכו', ואין בהם הזכרה בברכת המזון ולא דמי לחנוכה דשם משום פרסומי ניסא ואם בא כו', וגם דקביעא. ולכאורה כוונת דברי הגר"א, דבט"ב לא נתקן הזכרה בברכת המזון מעין המאורע, כיון שאין בו קרבן מוסף, וא"כ מהיכי תיתי שהאוכל יאמר כן. ובהגהות פעולת שכיר שם כתב ליישב את דברי הרמ"א, דבאמת אמירת 'נחם' אינה באה בתורת הזכרה, שהרי לא נזכר בה היום של ט"ב, ואין זה אלא תפילה ותחנונים לרחם על אבלי ציון ובנין ירושלים, ובאמת שייך בכלי שתא, ואם בא להזכיר בכל השנה בתפילה וברכת המזון נוסח נחם רשא).

ועוד הוסיף רבינו להסתפק לגבי עשירי עד חצות, אי הוה חמור כשבוע שחל בו, או דנימא כרבי יוחנן (תענית כ"ט ע"א) וז"ל הגמ': והיינו דאמר רבי יוחנן אלמלי הייתי באותו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי מפני שרובו של היכל בו נשרף, ע"כ. ואמר רבינו דהוי כמו ספק הגמ' (ברכות ס"ד ע"א) סיני או עוקר הרים, דהיינו מדינא לכאורה על פניו שבוע שחל בו חמיר, אמנם 'מסברא' בא רבי יוחנן ואומר שיום עשירי הוי כתשיעי ממש, וע"כ יש להסתפק אי אמרינן דדינא עדיף כ'סיני', או 'סברא', עדיף כעוקר הרים. וצריך עיון.

הדפסת העלון לע"נ רבני טבריא:

רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי חיים בן רבי יצחק סמאג'א זצ"ל
רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי יעקב חי בן רבי ברוך זריהן זצ"ל
מייסד ת"ת ביבאס, הצדיק החכם רבי רפאל ביבאס זצ"ל

